

jih tovarišev in tovarišic, da se udeležijo shoda v najmnogobrojnejšem številu. Vemo sicer, da soglašajo in bo soglašalo z nami ter da bi se shoda rado udeležilo vse naše učiteljstvo. Ako pa vendar kdo ne pride v Ljubljano, bo to nov dokaz, da živi naše učiteljstvo v sedanjih dragih časih na kmetih v takih razmerah, da ne more niti enkrat v letu v Ljubljano, da tam glasno pove, da ne more v takih odnošajih in preobloženo z delom več živeti!

Prepričani pa smo, da se udeležijo shoda vsak in vsaka, komur je količkaj mogoče. Vsak si prizadevaj, da odstrani vse zapreke, vse zadržke in da pride v Ljubljano glasno in neizprosno zahtevati svojih pravic! Dne 8. aprila mora vse kranjsko učiteljstvo kot eden sam mož povzdigniti svoj glas, močan in krepak, da ne izzveni nikoli! Vse nespornosti morajo takrat stopiti v ozadje, vse nas mora zediniti klic: **Dajte nam kruha!**

Nekateri tovariši so nam izrekli željo, da bi se shod vršil po Veliki noči. Tem ni bilo mogoče ustreči. Tisti, ki so daleč od Ljubljane, naj dobe od kraj. šol. svetov terek popoldne prost, da lahko pridejo na shod. Če so organisti, bodo v četrtek že lahko pravočasno na svojih mestih.

Naša najsrčnejša želja je, da bi mogli dne 8. aprila pozdraviti v beli Ljubljani vse svoje drage tovariše in tovarišice tam izpod gorenjskih planin, tam daleč od obmejne Kolpe, tam s sivih kraških tal! Vse nas naj združi omenjenega dne ena sama želja, da si priborimo pravično, v zakonu utemeljeno materijalno stališče, prepričanje, da delamo in žrtvujemo čas in denar zase in za svoje, za povzdigo svojega ugleda in za boljše čase onim, ki pridejo za nami!

V tem znamenju zmagamo, in zato naš klic, naša prošnja: **Pridite vsi!**

Šolske razmere v Istri.

Posl. Spinčić je imel v seji drž. zbora dne 11. sušca t. l. govor, iz katerega podajamo svojim čitateljem odstavke, ki govori o šolskih razmerah v Istri. Poslanec Spinčić je govoril:

Ne bom se več mudil pri tej stvari. Pravim le še, da je v Istri samo 17.000 slovenskih in hrvaških otrok, ki ne obiskujejo nikake šole. (Čujte!) A italijanskih otrok ni morda deset, ki ne bi imeli kake šole. Taka je nevtralnost, ki bi morala biti njegovi ekscelenci gospodu ministrskemu predsedniku in vsem članom vlade znana iz omenjenih interpelacij. (Pritrjevanje).

In v zadnje čase se tudi duhovnikom ne dovoljuje več poučevanje. Na to so že prišle c. kr. šolske oblasti. Ljudje prosijo za redno ljudsko šolo. Ne dajo jim je. Ljudje imajo 150 otrok, imajo poslopje, je duhovnik na mestu, ki bi poučeval teh 150 otrok vsaj dotlej, dokler se ne zasnuje redna ljudska šola.

Ta slučaj se je dogodil, gospoda moja, glede Bresta na istrskem Krasu, v političnem okraju Koper, v jako veliki vasi, in sicer v zadnjem času.

Podati hočem le še nekoliko preciznih podatkov o šolskih razmerah v primorskih pokrajinah.

Gospoda moja! V tem Primorju obstoji le ena sama državna obrtna šola, in sicer v Trstu, in na tej je le itali-

janski jezik učni jezik. Jaz poznam sam več hrvaških in slovenskih dečkov, ki obiskujejo to šolo, ki se morajo tam v začetku mučiti z italijanskim jezikom, katerim se torej italijanski jezik naravnost usiljuje.

V vsi Istri obstoji le ena hrvaška obrtna nadaljevalna šola, dočim jih je italijanskih več. V vsem Primorju obstojita le dve navtiški šoli, obe z italijanskim učnim jezikom, nobena pa s hrvaškim, dasi se — zlasti od Kvarnerskih otokov in obrežij Kvarnera — več Hrvatov posveča službi na morju nego pa Italijanov.

Velika večina, do 75% prebivalstva Istre, pripada kmetičkemu stanu, ali poljedelska šola za to kmetičko prebivalstvo ne obstoji še, dočim se na izvestnih zavodih v Poreču more uživati poljedelski ponk v italijanskem jeziku.

Avstrijskemu učiteljstvu.

Prejeli smo nastopni poziv, ki ga priobčujemo v izvirniku.

An die Lehrerschaft Oesterreichs!

Ermutigt durch den Erfolg des im August 1902 in Leoben abgehaltenen Kurses hat der Lehrer-Fortbildungs-Verein in Wien beschlossen, auch im Sommer 1903 in Verbindung mit der Vereinigung österreichischer Hochschuldocenten einen Lehrer-Ferial-Kurs zu veranstalten.

Zum Kursort wurde, im Einklang mit vielen in Leoben geäußerten Wünschen, Dornbirn (Vorarlberg) bestimmt. Diese Wahl empfahl sich mit Rücksicht auf die günstige Lage der Stadt, die reiche Gelegenheit bietet zu geologischen und floristischen Studien, zu Ausflügen nach dem Bodensee und nach der Schweiz und zur Besichtigung zahlreicher und interessanter Industriebetriebe. Die Gemeindevertretung von Dornbirn, die dem Unternehmen das liebenswürdigste Entgegenkommen zeigt, hat versprochen für die notwendigen Lehrräume und Lehrbehelfe, sowie für eine größere Anzahl von Freiquartieren zu sorgen. Zimmer in Wirtshäusern oder in Privathäusern können für die Kursdauer auf 12 bis 24 K berechnet werden. Die tägliche Verpflegung (Frühstück, Mittag- und Nachtmahl) stellt sich auf K 1.50 bis K 2.— je nach dem Anforderungen der einzelnen Kursteilnehmer.

Die Kurse sollen abgehalten werden vom 2. bis 26. August. Auch diesmal wurde in Programm von einer Einteilung in Fachgruppen abgesehen und den Hörern freigestellt, aus den realistischen und humanistischen Fächern eine ihnen genehme Auswahl zu treffen, soweit der Stundenplan es erlaubt.

Es werden folgende Kurse abgehalten: Einführung in das Studium der Philosophie (27 St.), Volkswirtschaftslehre (27 St.), (beides für alle Teilnehmer gemeinsam). Physik (Wärmelehre) (18 St.). Einführung in die systematische Botanik (18 St.). Geschichte Europas 1312—1848 (18 St.). Deutsche Literatur in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts (18 St.).

Die Anmeldungen zu diesen Kursen müssen bis längstens 30. Juni 1903 erstattet sein. Spätere Anmeldungen könnten nicht mehr berücksichtigt werden.

Das Kurshonorar beträgt für Vereinsmitglieder, ohne Rücksicht auf die Zahl der Lehrstunden 20 K, für Nichtmitglieder 40 K, jährlicher Vereinsbeitrag 1 K. Würden die Anmeldungen die Ziffer 180 nicht erreichen, so müßte der hohen

Kosten wegen das Kurshonorar von 20 auf 24 K (resp. auf 44 K) erhöht werden.

Es wird darauf aufmerksam gemacht, das der Beitritt zum Lehrer-Fortbildungs-Verein nicht als Anmeldung zum Kurs betrachtet wird, sondern das letztere ausdrücklich erfolgen muß. Die Anmeldung ist nur gültig unter Beischluß des halben Kurshonorars (10, beziehungsweise 20 K).

Beitrittserklärungen und Anmeldungen zum Kurs sind zu richten an Herrn Ferdinand Posch, k. k. Turnlehrer, Wien, I. Christinengasse 6. Anfragen wegen Quartier etc. beantwortet Herr Lehrer Johann Hartmann in Dorubirn,

Der Obmann des Lehrer-Fortbildungs-Vereines:

Dr. Kurt Kaser

Universitäts-Dozent, Wien, VIII. Wickenburggasse 10.

Dr. Anton Lampa

Universitäts-Dozent, Wien, XVIII. Lazaristengassen 36.

Nāše kričee razmere.

Najuglednejši stan je vojaški stan. Vojak-prostak je sicer velik siromak, a častniki so imenitni gospodje, in sicer gospodje, s katerimi ni dobro zobati črešenj. Povsod uživajo velik ugled in spoštovanje, se sukajo v najodličnejših družbah, so ponosni na svoj stan in gledajo na svojo čast s pedantno natančnostjo. Milijoni, ki se porablajo za vojaštvo vsako leto, so grozna butara za davkoplačevalce; vsi se pritožujejo nad tem neznosnim bremenam, a ko pride čas za odmerjenje in pokritje stroškov v obeh naših državnih parlamentih, pade sicer tuptam kaka opomba, a končno se odobrijo v delegacijah vse vojaške zahteve, čeprav so od leta do leta večje in neznosnejše. Vse države ječijo pod bremenom militarizma, sevede pri nas ne more biti drugače kakor je drugod: žrtvuje se za oboroženi mir vse — vse. Da bi se le en del teh stroškov porabilo za ljudsko izobrazbo, za ljudsko šolo, koliko koristi bi to donášalo! Ali naša slavna vlada ima v tem oziru gluha ušesa, za vojaštvo žrtvuje vse — za ljudsko šolo pa ničesar. Čeprav je šolska izobrazba podlaga blaginji države, vojaštva in posameznega človeka, se ozira nanjo le z neko površnostjo. Ljudske šole je država prepustila posameznim deželam v milost in nemilost, ne meneč se za to, če imajo te za pokritje stroškov dovolj sredstev ali pa ne. Ona si je prisvojila vrhovno oblast nad šolstvom, za drugo ji ni nič mar. To je krivica, in sicer največja krivica v naši ustavni državi; dokler se ne reši ta zadeva na kak boljši način, zaman pričakujemo boljših časov na ljudsko šolskem polju, zaman izdatnih napredkov in uspehov, zaman tudi stanu primerne gnotnega stanja pri učiteljstvu.

Naši učenci prihajajo v vojaški stan izšolani in izobraženi iz naših šol. Siromak je, kdor nič ne zna. Pri vojaki se jako slabo godi tistim, ki niso hodili nič v šolo, ali so se zaradi nemarnosti slabo izobrazili. Človek bi mislil, da bi morali biti vojaški predstojniki hvaležni učiteljstvu za izobrazbo naših izšolanih učencev — vojakov. Žal, izkušnja nas uči, da ni tako. Dobro se še spominjamo od ministrstva za uk in bogočastje pred več leti izdanih dveh odlokov na vsa šolska vodstva. Prvi odlok je bil izdan radi avstrijske zgodovine. Nekje gori v Galiciji, kjer umira učiteljstvo gladu radi mastnih dohodkov, so se oglašali k izpitom v kadetne šole ljudje z nezadostnim znanjem iz tega predmeta. Pritožba je prišla zaradi tega na najvišje mesto, in od tukaj smo do-

bili vsi avstrijski učitelji svarilo, da se mora gojiti po ljudskih šolah z večjo marljivostjo avstrijska zgodovina. Seveda, na vojaške pritožbe se mora ozirati ter dati vsemu stradajočemu učiteljskemu stanu ukor radi nemarnega izpolnovanja stanovskih dolžnosti, za izboljšanje našega bednega stanja pa ne dobimo drugega kakor odgovor, da ni denarja.

Najbolj čudna pa je bila pred leti pritožba tega stanu radi navadnih vojakov prostakov, ki je baje izšla iz tožne Istre, in sicer iz Pulja. Pritožba se je glasila radi nezadostnega znanja iz navadnih ljudskošolskih predmetov, in da ti vojaki ne znajo imenovati niti najslavnejših generalov, pa tudi da o rodu našega presvetlega vladarja nimajo nobenega pojma. Zopet smo dobili odlok s pojasnilom, da se moramo na to boljše ozirati. V prvi vrsti, seveda, so bile prizadete šole in učiteljstvo na Primorskem. Kdo se ne bo smejal, boljše rečeno jezil? Iz tiste slavne Istre prihajajo pritožbe, kjer se skrbi za slovansko ljudsko izobrazbo kakor za lanski sneg! Tam je še blizo polovica, če ne več, analfabetov zlasti med Čiči, pa tudi med Hrvati in Slovenci jih je več kakor preveč. Za Italijane se skrbi vse drugače, oni imajo šol dovolj. Ni čuda, da prihajajo k vojakom mladiči brez najmanjše šolske izobrazbe ter da ne znajo nič o generalih in o samem presvetlem cesarju. Kje naj se pa vsega tega nauče, ako še nobene šole nikoli niso videli? Slavna vlada naj bi rajša trdo prišla deželni šolski svet istrski, ki Slovanom vse druge šole usiljuje, le slovanske nobene. Ona tega ni gotovo storila, marveč je dala stradajočemu učiteljstvu moralčno zaušnico mesto kruha za trud.

Poleg vojaškega stanu uživa veliko čast tudi duhovski stan. Čast, komur gre čast. Mi učitelji spoštujemo ta stan iz ozirov na njegov vелеvažni poklic, in pa tudi zato, ker se bavi z odgojo šolske mladine. Vera je med narodi potrebna, brez nje bi ne bilo obstanka, zlasti med preprostim ljudstvom. Našo vero uči duhovski stan po cerkvah in šolah. Imeniten stan, pa tudi odgovora poln stan. Učiteljstvo sodeluje z duhovščino pri odgoji, v potrebi je celo sposobno poučevati verouk. Naše ljudstvo je verno, iz tega ljudstva je izšlo tudi naše učiteljstvo, in to ne more biti nič drugačno kot verno. Neveren učitelj ne sodi v šolo, ker takšen bi bil v protislovju z ljudstvom, torej tudi z v odgojo dano mu šolsko mladino in s šolskim zakonom. Nravna verska odgoja je po šolskem zakonu zaukazana, in te se mi učitelji tudi strogo držimo. Kateri učitelj bi se pa predrznil trgati vero iz src nedolžnih otročičev v vsegamogočnega Stvarnika? Še celo lahkoverni Rousseau je prišel po svojem natornem razmotrivanju do prepričanja, da naša vera ni delo človeške domišljije. Naše učiteljstvo je in ostane verno, odgojuje verno, pa tudi kot verno živi, da ni v izpotiko našemu vernemu ljudstvu. Da, ponavljati moramo ob tej priliki izrek, ki smo ga že večkrat zapisali: „Pokažite nam brezvernega učitelja med Slovenci, mi smo prvi, ki ga hočemo kamenati.“

Žal, da se je v novjšem času pojavila neka struja ljudi, ki jim je vse naše dokazovanje bob ob steno. Šolo hočejo ti ljudje iztrgati iz naših rok, rekoč, da je sedanja šola brezverska. Pišejo o nas v javnih listih sramotilno in poniževalno, ker jim nočemo upogniti svojega tilnika in jim biti vdani in ponižni sluge kakor nekdanji „Stiefelputzerji“ in mežnarji. Jezé se in bode jih jako v oči, da smo organizovani ter odbijamo vse napade zlasti potom naše „Zaveze“. Vsaka najmanjša pregreha, katero zagreši kdo izmed naših bednih sodrugov, mora priti v javnost, ter vpijejo: „Glejte, taki so naši učitelji!“ Pa tudi zavijati znajo prav mojstrski